

ارزیابی چگونگی معرفی مجله‌های علمی - پژوهشی ایران در اینترنت بر اساس استانداردهای بین‌المللی: با تأکید بر ویژگیهای مؤثر بر نمایانی مجله‌های علمی

هاجر ستوده^۱

فاطمه رزمجو

لیلا زارع^۲

چکیده

اعمال استانداردهای بین‌المللی، در تعیین کیفیت تولیدات علمی و کمک به آنها در پیوستن به جریان اصلی دانش نقشی بسزا دارد. علاوه بر این، مخاطبان باید به خوبی از سطح کیفیت به دست آمده آگاه شوند. این مقاله با هدف ارزیابی چگونگی معرفی مجله‌های علمی - پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت و آموزش پزشکی ایران در اینترنت انجام شده و ۲۷ معیار کیفیت در سطح مجله‌ها را بررسی می‌کند. یافته‌های پژوهش نشان از آن دارد که استانداردهای کیفیت مجله‌های علمی - پژوهشی ایران به خوبی در اینترنت به نمایش درآمده‌اند؛ به نحوی که دست کم نیمی از این معیارها در اکثر مجله‌های مورد بررسی، معرفی شده است. با این حال، بررسی داده‌ها نشان از آن دارد برخی از معیارها که در جلب اعتماد مخاطب نسبت به اعتبار مجله تأثیری ویژه دارند، به طور گسترده‌ای نادیده گرفته شده‌اند. کلیدواژه‌ها: نمایانی مجله‌های علمی، مجله‌های علمی - پژوهشی، تولیدات علمی، استاندارد کیفیت مجله‌های علمی.

.....
۱. عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز.

۲. دانشجوی کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه شیراز.

مقدمه

با ظهور و گسترش کاربرد اینترنت، توزیع مجله‌های علمی در سطح جهانی و در کمترین زمان میسر شده است. پیش از ظهور فناوری وب، توزیع مجله‌ها از طریق خدماتی مانند ایمیل یا دیگر فنون توزیع غیر وبی (کرافورد^۱، ۲۰۰۲) صورت می‌گرفت. اکنون برای این منظور از فناوری وب در سطحی گسترده استفاده می‌شود. حضور مجله‌های علمی در وب، سیری تکاملی و افزایشی را پیموده است؛ بدین معنا که در روزهای نخست تنها به معرفی مجله بسنده می‌شد. رفته‌رفته، ارائه فهرست مندرجات و سپس چکیده‌ها نیز فراگیر شد. با پیشرفت فناوری و بویژه با کاهش چشمگیر بهای حافظه رایانه‌ای، عرضه متن کامل بر وب سایتها نیز ممکن شد. امروز، فراهم‌آوری محتوای کامل مجله‌های علمی در وب، به یکی از راهکارهای اساسی برای بهبود نمایانی^۲ مجله‌ها بدل شده است. هر چه سطح نمایانی مجله‌ای بالاتر باشد، احتمال آنکه مجله در اختیار شمار بیشتری از مخاطبان بالقوه قرار گیرد، بر شمار مشترکان آن افزوده شود و ضریب تأثیر آن نیز بهبود یابد، بیشتر خواهد بود (سوبر^۳، ۲۰۰۵؛ هارناده^۴ و دیگران، ۲۰۰۳). با این حال، این راهکار زمانی اثربخش خواهد بود که در پرتو اعمال استانداردهای کیفیت صورت پذیرد.

اعمال استانداردهای کیفیت انتشار مجله‌ها یکی از مؤثرترین راهبردها در جهانی‌سازی دانش بومی است (به طور مثال، نگاه کنید به فرنچ^۵، ۱۹۸۱، وود^۶، ۱۹۸۲). اثربخشی کامل این روش نیز در گرو معرفی مناسب مجله به لحاظ سطح استاندارد، محقق شده است. معرفی یک مجله باید به نحوی باشد که تمامی استانداردهای کیفیت مجله - به طور مثال، رویه داوری، شیوه‌های دسترسی، مشخصات مجله به زبان بومی و انگلیسی (از جمله عنوان، اختصار عنوان، دوره، شماره و سال جاری، سابقه انتشار مجله)؛ شاخصهای

-
1. Crawford.
 2. Visibility.
 3. Suber.
 4. Harnad.
 5. French.
 6. Wood.

اعتبار مجله (معرفی سردبیر، مدیر مسئول و هیئت تحریریه، ضریب تأثیر^۱ مجله، خدمات نمایه سازی و چکیده نویسی که مجله را پوشش می دهند)؛ شیوه های تماس، شیوه ارسال مقاله، راهنمای نویسندگان (سبک نگارش مقاله، سبک ارجاعات) - را منعکس می سازد. بدیهی است، اعلام دستیابی مجله به این استانداردها بویژه از طریق اینترنت، تأثیری بسزا بر نمایانی آن و جلب طیف وسیع تری از مخاطبان می گذارد. به طور مثال، سازمانها یا افرادی که مایل به تهیه اشتراک مجله می باشند یا نویسندگانی که مقاله ای را برای ارسال به مجله ها در نظر گرفته اند، باید نسبت به اعتبار مجله هدف اطمینان یابند. ساده ترین و سریع ترین راه برای کسب اطلاعات در این باره، مراجعه به وبسایت مجله است. به منظور اعلام سطح اعتبار یک مجله، معمولاً در وبسایت مجله ها، ضریب تأثیر آن مجله و نیز خدمات نمایه سازی و چکیده نویسی که مجله را پوشش می دهند، معرفی می شود. علاوه بر این، معرفی سردبیر و نیز هیئت تحریریه فرد را نسبت به اعتبار مجله آگاه و مطمئن می سازد. نظامهای ارسال پیوسته^۲ یا پست الکترونیکی، در حال حاضر ساده ترین و مطمئن ترین شیوه ارسال مقاله ها است. چنانچه مجله ها از این روشها بهره می گیرند، باید آن را به طور برجسته در سایت خود اعلام کنند و پیوندی را به این نظام در بخش یا بخشهایی نمایان از وبسایت خود در نظر بگیرند. اعلام این شاخصها، بر ارزیابی خوانندگان از اعتبار مجله تأثیر بسزایی دارد و راه را برای جهانی شدن آن هموار می سازد.

نظر به اهمیت دستیابی مجله های علمی به سطحی استاندارد از کیفیت و نیز چگونگی اطلاع رسانی در این باره، انجام تحقیق در این زمینه ضروری به نظر می رسد. از این رو، مقاله حاضر بر آن است تا با استفاده از یک سیاهه واریسی متشکل از ویژگیهای کیفی مجله ها، وضعیت مجله های علمی - پژوهشی ایران در اینترنت را ارزیابی کند تا از این رهگذر روشن شود استانداردهای کیفیت به کار گرفته شده در مجله ها تا چه حد در اینترنت به طور برجسته به نمایش درآمده اند. نتایج چنین تحقیقاتی، نقاط ضعف و قوت

1. Impact factor.
2. Online submission.

مجله‌ها را به لحاظ توجه به عوامل مؤثر بر نمایانی روشن می‌سازد و راه را برای بهبود وضعیت، هموار می‌نماید.

پیشینه پژوهش

در سالهای اخیر انتشار مجله‌های علمی داخلی افزایش چشمگیری یافته است. این فعالیتها با تلاشهایی همه‌جانبه به منظور اعمال استانداردهای کیفیت انتشار مجله‌ها پیوند یافته تا راه را برای پیوستن دانش تولید شده در داخل ایران به جریان اصلی دانش، هموار سازد. پیوستن شمار بیشتری از این مجله‌ها به نمایه‌نامه‌ها و چکیده‌نامه‌های بین‌المللی بویژه نمایه‌نامه استنادی علوم (نوروزی^۱، ۲۰۰۷) مؤید موفقیت این تلاشهاست. در زمان انجام این پژوهش پایگاه اطلاعات علمی^۲، فهرستی از ۲۵ عنوان نشریه ایرانی را اعلام کرده است که در فهرست اصلی نشریه‌های^۳ پایگاه بین‌المللی آی‌اس‌آی قرار داشته‌اند و از این میان ۷ عنوان به «گزارش استنادی مجله‌ها»^۴ وارده شده‌اند.

همگام با گسترش کاربرد وب در سطح جهان، ایران نیز رویکردی فزاینده به کاربرد وب بویژه در عرصه نشر علمی داشته است. فراهم‌آوری دسترسی گسترده به مجله‌ها در اینترنت، از جمله مصداقهای این رویکرد گسترده است. تعداد زیادی از مجله‌های علمی - پژوهشی ایران، متن کامل محتوای خود را از طریق وب به طور آزاد در اختیار همگان قرار داده‌اند (راهنمای مجلات آزاد ایران^۵، ۲۰۰۷). با این حال، پرسشی که در این زمینه مطرح می‌شود آن است که انتشار الکترونیکی یا مهاجرت دادن مجله‌های چاپی به فضای سایبری، تا چه حد با رعایت استانداردهای کیفیت نشر علمی توأم بوده است.

1. Noruzi.
2. http://sid.ir/fa/ISI_IRAN.asp
3. Master Journal List.
4. JCR: Journal Citation Report.
5. Iranian Directory of Open Access Journals.

«گیلوری» (۱۳۸۵) در پایان نامه دکترای خود، ساختار ۹۳ مجله الکترونیکی فارسی را به لحاظ رعایت استانداردهای کیفیت مجله ها بررسی نمود و نتیجه گرفت که مجله های الکترونیکی فارسی به لحاظ رعایت استانداردها، وضعیت مناسبی ندارند. وی در پایان تلاش کرده است تا راهکاری استاندارد را برای عرضه آنها ارائه دهد. نوروزی (۱۳۸۶) نیز برخی ویژگیهای مجله های ایرانی را که مانع نمایه شدن در خدمات بین المللی می شود، بررسی کرده است. با این حال، شواهد نشان می دهد اهمیت استانداردسازی کیفیت تولید علمی در مجامع علمی ایران بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته و حرکتی رو به رشد در این زمینه آغاز شده است، زیرا برخورداری از معیارهای کیفیت در پذیرش یا رد مجله از سوی خدمات نمایه سازی و چکیده نویسی معتبر، سرنوشت ساز است (به طور مثال، نگاه کنید به گزینش مجله ها در ایندکس مدیکوس ...^۱، ۲۰۰۸؛ گارفیلد^۲؛ ۱۹۹۰). این در حالی است که بسیاری از مجله های ایرانی به نمایه نامه ها و چکیده نامه های معتبر وارد شده اند و شمار آنها نیز رو به فزونی است. بر این اساس، می توان چنین استنباط کرد که دست کم مجله های علمی - پژوهشی و بویژه مجله های انگلیسی زبان ایران، به سطحی قابل قبول از استانداردهای بین المللی دست یافته اند. با این حال، پرسشی که بر جای می ماند آن است که این استانداردها تا چه حد از طریق اینترنت به اطلاع مخاطبان رسیده است.

هدف پژوهش

هدف از تحقیق حاضر، ارزیابی چگونگی معرفی مجله های علمی - پژوهشی ایران در اینترنت به لحاظ استانداردهای کیفی مجله های علمی است. هر یک از این ویژگیها در شش مقوله کلی شامل ارتباطات، راهنمای نویسندگان، مشخصات اشتراک، معرفی افراد مسئول، و محتوای نشریه - که هر یک از دو یا چند معیار جزئی تشکیل می شود - بررسی خواهند شد. شایان توجه است، این پژوهش به بررسی معیارهای کیفیت در سطح مجله ها

-
1. Journal Selection for Index Medicus.
 2. Garfield.

بسنده کرده است. بنابراین، آن دسته از ویژگیهای اعتبار مجله‌ها که به ساختار و قالب مقاله‌ها مربوط می‌شوند - به طور مثال، معرفی نویسنده مقاله، نشانی و وابستگی سازمانی وی، کلیدواژه‌ها و ... - محور اصلی این تحقیق نبوده و به مجال دیگر سپرده شده‌اند.

فرضیه پژوهش

با توجه به حرکت مجله‌های علمی - پژوهشی ایران در مسیر اعمال استانداردهای بین‌المللی، انتظار می‌رود نمایش این استانداردها در اینترنت نیز مد نظر قرار گرفته باشد. از این رو، پژوهش حاضر بر آن است تا فرضیه زیر را مورد آزمون قرار دهد:

معیارهای استاندارد کیفیت مجله‌های علمی - پژوهشی ایران به خوبی در اینترنت معرفی شده، به نحوی که دست کم نیمی از این معیارها در سه چهارم از مجله‌ها به نمایش درآمده است.

جامعه تحقیق

جامعه این تحقیق را مجله‌های علمی - پژوهشی ایران که زیر پوشش بانک اطلاعات نشریه‌های کشور (مگ ایران)^۱ قرار گرفته‌اند، تشکیل می‌دهد. بر اساس جستجوی صورت گرفته، ۲۳۳ عنوان مجله علمی - پژوهشی در این راهنما پوشش داده شده بود. از میان این عنوانها، ۱۳۴ عنوان (۵۷/۵۱٪) به فارسی، و ۲۹ عنوان (۱۲/۴۵٪) به انگلیسی منتشر می‌شوند، و ۷۰ عنوان (۳۰٪) دو یا چند زبانه هستند که از این میان بخش عمده‌ای (بالغ بر ۶۶ عنوان که ۲۸/۳۳٪ کل عنوانها را تشکیل می‌دهد) به فارسی و انگلیسی و بقیه به آمیزه‌ای از فارسی و دیگر زبانها - از جمله کردی، عربی و فرانسه - منتشر می‌شوند. در مجموع، در ۲۰۴ عنوان (۸۷/۵۵٪) از مجله‌های مورد بررسی، زبان فارسی مد نظر بوده است.

گردآوری داده‌ها و روش تحقیق

روش مورد استفاده در این تحقیق، روش ارزیابی با رویکرد وب‌سنجی^۱ است. داده‌های پژوهش به روش مشاهده و با استفاده از یک سیاهه^۲ واریسی متشکل از ۲۷ معیار، گردآوری شد. بدین منظور، نخست مجله‌های علمی - پژوهشی ایران با استفاده از مگ ایران شناسایی گردید. سپس، با جستجوهای که از آبان‌ماه سال ۱۳۸۶ آغاز شد و تا نیمه آذرماه آن سال به طول انجامید، ویژگیهای این مجله‌ها بررسی گردید. بدین منظور، از مگ ایران و نیز وب‌سایت یا صفحات وب اختصاصی مجله‌ها استفاده شد.

برای تدوین سیاهه، ویژگیهای کیفی مجله‌های علمی از استانداردهای ایزو در تحقیق «دلگادو لویز - کوزار»^۲ (۱۹۹۹)، و نیز معیارهای معرفی شده در تحقیقات «علی^۳ و دیگران» (۱۹۹۶)، «دی و پتر»^۴ (۱۹۹۴) و «سوزا»^۵ و همکاران (۲۰۰۳) شناسایی و استخراج گردید. پژوهش اخیر بر تدوین الگوهای توسط دیگر پژوهشگران اشاره دارد (به طور مثال، نگاه کنید به کرزیانوفسکی و فریرا^۶، ۱۹۸۸، کرزیانوفسکی و همکاران، ۱۹۹۱؛ براگا و ابرهوفر^۷، ۱۹۸۲) که در این پژوهش مورد استفاده قرار نگرفتند، زیرا متن اصلی آنها به زبان غیر انگلیسی منتشر شده است و در عین حال مبنای پژوهشهای دیگری بوده‌اند که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

فهرستی که در «پیوست» آمده، برخی معیارهای کیفیت استاندارد برگرفته از این تحقیقات را نشان می‌دهد. همچنین، جدول شماره یک، فهرستی از شاخصهای مورد بررسی در این پژوهش را نشان می‌دهد. گفتنی است، در انتخاب ویژگیهای کیفیت مجله‌ها، تنها به آن دسته از ویژگیهایی توجه شد که اعلام آنها بر نمایانی مجله در اینترنت اثر می‌گذارد. به طور مثال، با آنکه پیروی از استانداردهای اندازه، رنگ و صفحه‌آرایی یا

1. Webometrics.
2. Delgado López-Cózar.
3. Ali.
4. Day & Peter.
5. Souza.
6. Krzyzanowski and Ferreira.
7. Braga and Oberhofer.

شیوه شماره‌گذاری حایز اهمیت است، به نظر می‌رسد اعلام این موارد در وب‌سایتها نه ضرورتی دارد و نه مرسوم است و از این گذشته به لحاظ تأثیر بر نمایانی مجله در اینترنت، دست کم در مقایسه با معیارهای مورد تأکید در این پژوهش، در مرتبه دوم اهمیت قرار دارند. علاوه بر این، برخی ویژگیها که اعلام یا اعلام نکردن آنها در وب‌سایت به وضعیت مجله بستگی دارد، مثلاً ضریب تأثیر مجله، هزینه ارسال یا داوری مقاله، تغییرات عنوان یا خدمات نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی، در این تحقیق مد نظر قرار نگرفته است. همچنین، برخی ویژگیها مانند عنوان مجله که اعلام آن در تمامی مجله‌ها امری بدیهی به نظر می‌آید، در سیاهه مورد بررسی گنجانده نشده است.

پیش از ارائه یافته‌های پژوهش، باید نکاتی را در مورد محدودیتهای این پژوهش خاطر نشان کرد.

محدودیتهای پژوهش

محدودیتهای این پژوهش عمدتاً در مرحله گردآوری داده‌ها و در اثر دسترسی نداشتن بهینه به شماری از وب‌سایتها یا صفحات وب روی داد. یکی از موانع عمده در این راه آن بود که بسیاری از مجله‌ها وب‌سایت اختصاصی نداشته و در عین حال در بسیاری از موارد پیوندی مستقیم و مشهود در صفحه خانگی وب‌سایت سازمان مادر به صفحه ویژه مجله فراهم نشده بود. علاوه بر این، در بسیاری از موارد، تلاش برای دستیابی به این صفحات یا پیوندهایی در آنها با شکست مواجه می‌شد و مستلزم تلاشهای دوباره در روزهای متوالی بود که در پاره‌ای اوقات نیز به نتیجه بهتری منجر نمی‌شد. شمار نسبتاً بالای مجله‌هایی که برخی معیارها در مورد آنها «غیرقابل بررسی» گزارش شده (جدول یک) مؤید همین دشواری است. یکی از دلایل این امر را می‌توان در کُندی سرعت اینترنت بویژه به دلیل وجود پراکسی‌های متعدد ویژه فیلتر، سنگینی صفحات طراحی شده یا قرار داشتن این صفحات در لایه‌های زیرین وب‌سایت مربوط، جستجو کرد. همچنین، تصمیم به بازنگری و ارتقای وب‌سایت که به عدم دسترسی موقت به صفحه منجر می‌شود، نیز

می تواند از دیگر علل ممکن باشد. مشکل دیگر در مواردی رخ نمود که وبسایتها هنوز در دست ساخت یا ارتقا بودند و تصمیم گیری پیرامون محتوای آنها دشوار بود. البته در طراحی اولیه برخی از این سایتها، مقوله هایی پیش بینی شده بود که محتوای احتمالی آنها از روی عنوان پیوندها قابل حدس بود.

ضعف موتور جستجوی «مگ ایران» نیز واری اطلاعات را دچار مشکل می کرد؛ به نحوی که برخی مجله ها که از طریق تورق در فهرست مجله های علمی - پژوهشی قابل دسترسی بود، از طریق جستجو قابل بازیابی نبود، حتی زمانی که جستجو به برخی واژه های تشکیل دهنده عنوان محدود می شد یا جستجو به جای «نام نشریه» به «جستجوی همه» گسترش داده می شد، نتیجه ای به دست نمی داد. این در حالی بود که موتور جستجوی گوگل به سادگی عنوان مورد نظر را در پایگاه مگ ایران بازیابی می کرد.

یافته های پژوهش

بخشی که در پی می آید، به ارائه یافته های پژوهش در قالب شش مقوله کلی می پردازد. این یافته ها در جدول شماره یک به تصویر کشیده شده است. همان گونه که مشاهده می شود، این جدول فراوانی مجله های علمی - پژوهشی ایران را به لحاظ اعلام یا عدم اعلام معیارهای کیفیت به نمایش می گذارد. ستونی که «غیرقابل دسترسی» نام گرفته است، فراوانی مجله هایی را نشان می دهد که واری معیار مربوط در آنها به دلایل پیشگفته، حتی پس از چندین بار تلاش ممکن نشد.

ارتباطات

مقوله ارتباطات به مؤلفه های اعلام نشانی، نشانی الکترونیکی، صندوق پستی، فاکس، و تلفن اختصاص یافته که برای برقراری تماس با مجله به منظور کسب اطلاعات بیشتر یا ارسال بازخورد ضروری است. همان گونه که مشاهده می شود، بیش از نیمی از وبسایتها تمامی مؤلفه ها را اعلام داشته اند. مؤلفه «تلفن» (با ۹۷/۸۵٪) از بیشترین فراوانی

و مؤلفه «صندوق پستی» (با ۶۵/۲۴٪) از کمترین فراوانی برخوردارند. با آنکه آگاهی از نشانی کامل یک مجله برای مشترک یا نویسنده بسیار حایز اهمیت است، اما در دنیای امروز آنچه بیش از سایر راه‌های ارتباطی اثربخش به نظر می‌رسد، ارتباط از طریق «پست الکترونیکی» است که خوشبختانه در شمار بسیار زیادی از مجله‌ها (۸۱/۱۲٪) فراهم شده است.

راهنمای نویسندگان

در بخش راهنمای نویسندگان، سه معیار «رویه داوری»، «شیوه ارسال مقاله» و «راهنمای نگارش مقاله» مد نظر قرار گرفت. با آنکه آگاهی از رویه داوری - خواه برای کتابخانه یا فردی که خواهان آگاهی از سطح کیفیت محتوای مجله برای اشتراک است و خواه برای نویسنده‌ای که مقاله‌ای را برای ارسال به مجله در نظر دارد - بسیار مهم است، اما کمتر از نیمی از مجله‌های مورد بررسی (۴۷/۶۴٪) به ارائه اطلاعاتی در این باره پرداخته‌اند. بدیهی است، شرح رویه داوری در این سایتها نیز به لحاظ تفصیلات یکسان نبوده، بلکه از شرحی مختصر تا شرحی مفصل شامل تمامی مراحل را در بر می‌گیرد. به طور مثال، شرح رویه داوری در ساده‌ترین شکل تنها به ذکر این جمله اکتفا کرده است که مجله در ویرایش، رد یا پذیرش مقاله آزاد است. در پاره‌ای موارد، شمار داوران ذکر شده است یا مقام تصمیم‌گیرنده در رد یا پذیرش مقاله معرفی شده است. در برخی موارد، روش داوری به طور مثال روش ناشناس یا پنهان (یعنی بدون فاش کردن نام داور یا نام نویسنده برای هر یک از دو طرف) نام برده شده است. چنانچه شرحهای بسیار موجز و کوتاه را نیز از این شمار حذف کنیم، فراوانی مجله‌هایی که رویه داوری را اعلام داشته‌اند، بسیار کمتر خواهد بود.

«ارسال مقاله» (با ۵۶/۶۵٪) از فراوانی بیشتری نسبت به مؤلفه «رویه داوری» برخوردار است. بررسی مجله‌هایی که این گزینه را اعلام داشته‌اند، نشان داد شیوه ارسال مقاله‌ها تمامی روشهای ارتباطی ممکن، از ارسال پستی گرفته تا ارسال از طریق سامانه

ارسال پیوسته، را در بر می گیرد. بررسی ها نشان داد در میان مجله هایی که شیوه ارسال مقاله را ذکر کرده اند، شمار قابل ملاحظه ای (۵۵ عنوان) دارای سامانه ارسال پیوسته بوده اند. گفتنی است، در برخی از سایتهای در دست ساخت یا ارتقا، این سامانه هنوز فعال نشده است. در ۱۸ مورد امکان ارسال از طریق پست الکترونیکی در نظر گرفته شده و در ۱۲ مورد ارسال پستی اعلام شده است. شایان ذکر است، در پاره ای موارد ترکیبی از دو یا چند روش برای ارسال، به رسمیت شناخته شده است.

معیار دیگر در این بخش، چگونگی «نگارش مقاله» است. چنان که در جدول مشاهده می شود، این معیار در مقایسه با دو معیار پیشین بیشترین فراوانی (۶۲/۲۳٪) را دارد. بررسی راهنماهای نگارش نشان داد در اغلب موارد، دستورهای مفصل درباره ساختار مقاله ها از اجزای مختلف مقاله تا سبک نگارش ارجاعات فراهم شده است.

شیوه دسترسی

دسترسی اختصاصی، سایت اختصاصی و دسترسی آزاد به متن در بخش شیوه های دسترسی، مورد بررسی قرار گرفت. منظور از دسترسی اختصاصی، دسترسی از طریق مگ ایران است. بیش از نیمی از مجله های مورد بررسی (۶۱/۸۰٪) در این راهنما قابل دسترس اعلام شده و حتی دسترسی به مجله های آزاد از طریق این راهنما، منوط به برقراری اشتراک اعلام شده است.

طبق اطلاعات ارائه شده در پایگاه مگ ایران، ۸۴/۵۵٪ از مجله های علمی - پژوهشی دارای «سایت اختصاصی» هستند. بر خلاف آنچه از این نام آن برمی آید، در بسیاری از موارد، این پیوند به وبسایت دانشگاه یا مؤسسه پژوهشی مربوط متصل می شود نه به وبسایت یا حتی صفحه وب اختصاصی مجله. این در حالی است که در غالب موارد در صفحه خانگی این وبسایتها هیچ گونه پیوند مستقیم و مشهودی به صفحات مجله فراهم نشده و در عین حال، این صفحات در لایه های زیرین وبسایت قرار داده شده است. این امر، سبب شد تا یافتن صفحات اختصاصی مجله در این وبسایتها با دشواری بسیار انجام

شده و گاهی حتی ممکن نشود. از میان معدود استثناها می‌توان به مجله «ارمغان دانش» در دانشگاه علوم پزشکی یاسوج^۱ و نیز مجله «کتابداری و اطلاع‌رسانی»^۲ اشاره کرد که پیوندی مستقیم به صفحات مجله در صفحه‌خانگی وب‌سایت مربوط برقرار شده بود. بررسی الگوی دسترسی نشان داد کمتر از نیمی از مجله‌های علمی - پژوهشی (۴۳/۳۵٪) الگوی دسترسی آزاد را پذیرفته‌اند. در مقابل، در حدود نیمی دیگر (۴۰/۷۷٪) نیز الگوی دسترسی محدود را اعمال می‌کنند.

محتوای قابل دسترسی

فهرست مندرجات، چکیده فارسی، چکیده انگلیسی و متن کامل، اجزای مختلف محتوا به شمار می‌آیند که در این پژوهش مد نظر قرار گرفته‌اند. همان‌گونه که در جدول مشاهده می‌شود، اکثریت قریب به اتفاق مجله‌ها (۹۳/۵۶٪) فهرست مندرجات خود را در اینترنت در اختیار گذاشته‌اند. شمار قابل توجهی از مجله‌ها، چکیده فارسی یا انگلیسی را فراهم کرده‌اند. درصد مجله‌های دارای چکیده فارسی (۷۲/۹۶٪) از مجموع کل مجله‌هایی که به زبان فارسی یا به زبان فارسی به همراه دیگر زبانها منتشر می‌شوند (۸۷/۵۵٪)، کمتر است؛ بدین معنا که بخشی از این مجله‌ها چکیده فارسی ارائه نکرده‌اند. ۵۰/۶۴٪ مجله‌ها دارای چکیده انگلیسی هستند که شمار قابل توجهی از مجله‌های فارسی زبان یا دوزبانه را در بر می‌گیرد.

بررسی دسترسی به متن کامل مجله‌ها نشان از آن دارد که کمتر از نیمی از آنها (۴۵/۹۲٪) متن کامل خود را از طریق اینترنت - خواه در پایگاه مگ‌ایران یا در وب‌سایت مربوط - در اختیار قرار می‌دهند. مقایسه این رقم با درصد مجله‌های آزاد (۴۳/۳۵٪) نشان از آن دارد که این مجله‌ها عمدتاً از مجله‌های آزاد تشکیل شده‌اند و شمار بسیار اندکی از مجله‌های غیر آزاد، متن کامل خود را در اینترنت فراهم کرده‌اند.

.....
 1. <http://www.yumsj.ir/>
 2. www.aqlibrary.org.

مشخصات نشر

در این مقوله، چند معیار شامل عنوان اختصاری مجله به انگلیسی، عنوان مجله به زبانی دیگر، شماره استاندارد بین‌المللی، گستره توزیع، محل انتشار، دوره، شماره و سال جاری و دوره انتشار، بررسی گردید.

چنان که در جدول مشاهده می‌شود، تنها ۳۱ عنوان (۱۳/۳۰٪) از مجله‌های دارای اختصار عنوان بوده‌اند. بررسی این مجله‌ها نشان داد از این میان ۹ عنوان به زبان انگلیسی، ۱۲ عنوان به زبان فارسی و انگلیسی و ۱۰ عنوان باقی مانده به فارسی منتشر می‌شوند. از میان ۲۰۱ عنوانی که دارای اختصار به انگلیسی نیستند، ۱۹ عنوان به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند؛ ۵۸ عنوان دو یا چند زبانه و ۱۲۴ عنوان فارسی هستند. با آنکه برخورداری از عنوان اختصاری بویژه برای تسهیل استنادهای احتمالی به مجله در هر زبانی حایز اهمیت است، اما توجه نکردن به این معیار در مجله‌هایی که به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند، کمتر پذیرفته است. البته، نبود اختصار عنوان در مورد برخی مانند مجله «دارو» که عنوانی کوتاه دارند، توجیه‌پذیر است.

معیاری دیگر که در نمایانی یک اثر بسیار اهمیت دارد، وجود عنوان است. بدیهی است، همه مجله‌ها دارای عنوان هستند؛ اما آنچه حایز اهمیت است، وجود عنوانی به زبانی دیگر بویژه به زبان بومی برای مجله‌های خارجی زبان برای مخاطبان داخلی یا به زبان انگلیسی برای مجله‌های به زبان بومی برای مخاطبان بین‌المللی است. وجود چنین عنوانی، دست مخاطب را از انتشار چنین مجله‌ای آگاه می‌سازد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، کمتر از نیمی از مجله‌های مورد بررسی از عنوان به زبانی دیگر (۴۶/۷۸٪) برخوردارند و بیش از نیمی دیگر (۵۳/۲۲٪) این مهم را نادیده گرفته‌اند. از شمار مجله‌هایی که عنوان به زبان دیگر را فراهم نکرده‌اند، ۱۶ عنوان به زبان انگلیسی، ۷۲ عنوان به فارسی و ۳۶ عنوان به دو یا چند زبان منتشر می‌شوند.

معیار بعدی در این مقوله، مشخصات شماره جاری است. منظور از مشخصات شماره جاری، اطلاعات مربوط به آخرین شماره منتشر شده و دوره و تاریخ آن است.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بیشتر این مجله‌ها (۹۷٪) مشخصات شماره جاری خود را ذکر کرده‌اند. بررسی مجله‌ها نشان داد مشخصات شماره جاری ۱۲۸ عنوان مجله در هر دو منبع - هم در مگ‌ایران و هم در صفحه اختصاصی مربوط - درج شده بود. به منظور بررسی میزان روزآمد بودن دو منبع، داده‌های این دسته از مجله‌ها در این دو منبع با هم مقایسه گردید. بررسی نشان داد مشخصات شماره جاری ۸۴ مجله در مگ‌ایران با مشخصات جاری در صفحه مجله مربوط انطباق دارد. بررسی ۴۴ عنوانی که این داده در مورد آنها در دو منبع با هم مغایر بود، نشان داد تنها در ۱۰ مورد مشخصات جاری اعلام شده در مگ‌ایران به روز نبوده و در باقی موارد اطلاعات درج شده در این منبع از داده‌های صفحه وب مربوط، تازه‌تر بوده است. بدین ترتیب، به نظر می‌رسد بر خلاف انتظار، اطلاعات ارائه شده در وبسایت اختصاصی مجله چندان به روز نیست و چنانچه خواننده‌ای تنها به وبسایت مجله مراجعه کند، از تازه‌ترین محتوای اطلاع خواهد ماند.

چنان‌که در جدول مشاهده می‌شود، دیگر معیارهای این بخش مانند شماره استاندارد بین‌المللی، گستره توزیع، محل انتشار و نیز بسامد انتشار (هفته‌نامه، ماهنامه، فصلنامه و ...) به خوبی در اینترنت منعکس شده است؛ به نحوی که بسامد انتشار در مورد تمامی مجله‌ها و دیگر معیارها نیز در بیش از نیمی از مجله‌ها معرفی شده‌اند.

مسئولیت

در مجله‌های علمی عموماً مدیرمسئول، سردبیر یا هیئت سردبیری، و هیئت تحریریه، مسئولیت امور مجله را بر عهده دارند. برخی گروه‌های دیگر (به طور مثال مدیر اجرایی) نیز در این میان حضور دارند که بسته به ساختار سازمانی مربوط، از یک مجله به مجله دیگر متفاوت است. معرفی افراد مسئول در نشر یک تولید علمی باعث حصول اطمینان نسبت به سطح علمی آن و افزایش باورپذیری محتوای آن خواهد شد. معرفی می‌تواند شامل نام، تخصص و وابستگی سازمانی باشد. از آنجا که این افراد عموماً به دانشگاه‌ها یا مراکز پژوهشی وابسته‌اند، ذکر وابستگی سازمانی که عمدتاً به شکل معرفی گروه آموزشی

یا پژوهشی صورت می گیرد، می تواند تا حد زیادی گویای تخصص آنان نیز باشد. از این رو، در این بخش آمار مربوط به تخصص تکرار نشده است. گفتنی است، در مواردی که در شرح وابستگی سازمانی تنها به ذکر شهر کفایت شده بود، به دلیل عدم ذکر صریح سازمان مربوط، در این بخش لحاظ نشد.

همان گونه که ملاحظه می شود، معرفی نام سردبیر و مدیرمسئول در مورد بیشتر مجله ها صورت گرفته است. نام اعضای هیئت تحریریه نیز در بیش از نیمی از موارد (۵۳/۲۲٪) ذکر شده است. اما داده های این جدول نشان می دهد شاخص وابستگی سازمانی چندان مورد توجه قرار نگرفته است، به نحوی که درصد بسیار اندکی از مجله ها به معرفی وابستگی سازمانی سردبیر و مدیرمسئول پرداخته اند. با آنکه فراوانی مجله ها به لحاظ اعلام وابستگی سازمانی هیئت تحریریه (۴۳/۳۵٪) بسیار بیش از دو معیار دیگر است، اما کمتر از نیمی از مجله ها را شامل می شود.

جدول ۲، توزیع فراوانی معیارها را بر اساس فراوانی مجله ها به تصویر کشیده است. مقایسه اطلاعات گرد آمده در دو ستون درصد معیارها و درصد تجمعی مجله ها نشان می دهد ۱۴ معیار که مبنی حدود نیمی از معیارها به شمار می آید، در صدر چهارم توزیع فراوانی مجله ها قرار گرفته است. به بیان دیگر، در حدود نیمی از معیارها (۵۱/۸۵٪) در اکثریت بسیار بالایی از مجله ها (۹۰/۵۶٪) اعلام شده است که بسیار بیشتر از سه چهارم مجله ها را در بر می گیرد. بدین ترتیب، فرضیه این پژوهش مبنی بر آنکه «معیارهای استاندارد کیفیت مجله های علمی - پژوهشی ایران به خوبی در اینترنت معرفی شده است، به نحوی که دست کم نیمی از این معیارها در سه چهارم از مجله ها به نمایش درآمده است» تأیید می شود. چنانچه بخواهیم نگاهی نزدیک تر به این آمار داشته باشیم، ۱۹ معیار (۷۰/۳۷٪) از کل معیارها در حدود نیمی از مجله ها (۵۱/۵۰٪) و همچنین ۲۲ معیار (۸۱/۴۸٪) از کل معیارها، در حدود یک چهارم از مجله ها (۲۱/۴۶٪) مشاهده شده است.

نتیجه‌گیری

یافته‌های این تحقیق نشان داد بیش از سه چهارم مجله‌های علمی - پژوهشی مورد بررسی، به خوبی در اینترنت معرفی شده‌اند، به نحوی که این مجله‌ها دست کم نیمی از معیارهای مورد تأکید در این پژوهش را مد نظر داشته و اطلاعاتی را در مورد آنها در پایگاه مگ‌ایران یا در وب‌گاه‌های اختصاصی خود فراهم آورده‌اند. بدین ترتیب، می‌توان کیفیت معرفی مجله‌های علمی - پژوهشی ایران در اینترنت را خوب ارزیابی کرد. با این حال، نباید این مسئله را از نظر دور داشت، شمار مجله‌هایی که بیش از سه چهارم استانداردها را رعایت کرده‌اند، تنها ۳۰/۴۷٪ از مجله‌ها را تشکیل می‌دهد. بنابراین، متولیان این مجله‌ها باید اطلاعات ارائه شده را مورد بازبینی قرار دهند.

مسئله قابل توجه دیگر، نادیده گرفتن برخی معیارهاست که اهمیت آشکاری در نمایانی مجله‌ها دارند و در افزایش سطح اعتماد مخاطبان بویژه مخاطبان بین‌المللی، اثرگذار هستند. به طور مثال، یافته‌های این پژوهش نشان داد برخی از متغیرها مانند وابستگی سازمانی افراد مسئول، عنوان اختصاری مجله، عنوان به زبانی دیگر و رویه داوری، کمتر مد نظر قرار گرفته‌اند. گرچه معرفی نام اعضای هیئت تحریریه یا مدیرمسئول در جلب اعتماد مخاطب مؤثر است، با این حال، این متغیر زمانی می‌تواند به تنهایی اثرگذار باشد که این اعضا از دانشمندان بین‌المللی و سرشناس باشند. حال آن که این امر در مورد بسیاری از دانشمندان جهان سوم صدق نمی‌کند. از این رو، معرفی وابستگی سازمانی افراد مسئول در کنار معرفی نام آنان، می‌تواند مخاطب را به بهترین وجه با صلاحیت علمی این افراد آشنا سازد.

معیار مهم دیگر، اعلام عنوان به زبانی دیگر غیر از زبان متن اصلی است. با توجه به آنکه مخاطبان مجله‌های علمی - پژوهشی عموماً از دانشگاهیان و دانش‌پژوهان با تحصیلات عالی تشکیل شده است، احتمال می‌رود نبود عنوانی به زبان فارسی، به کاهش چشمگیر نمایانی مجله‌های انگلیسی زبان نزد مخاطبان داخلی نینجامد، اما بدیهی است که تأثیر نبود

عنوان انگلیسی برای مجله های فارسی زبان بسیار سرنوشت ساز است و می تواند به نمایانی آنها در نزد مخاطبان بین المللی آسیب جدی وارد نماید.

رویه داوری نیز در زمره معیارهایی است که نسبت به دیگر معیارها کمتر مورد توجه بوده است. اعلام رویه داوری بویژه در مورد مجله هایی که در نمایه نامه ها و چکیده نامه های بین المللی نمایه نمی شوند، اهمیتی دو چندان دارد. چه، شمول در این خدمات معتبر، مبین برخورداری مجله از استانداردهای نشر علمی بویژه فرایند داوری پیش از چاپ است. از این رو، تا وقتی مجله در این خدمات پوشش داده شود، باید با ارائه اطلاعاتی درباره فرایند داوری، اعتماد مخاطبان نسبت به سطح کیفی مجله جلب شود.

نکته دیگر که در نمایانی مجله ها اهمیت ویژه ای دارد، جایگاه مجله در شبکه اینترنت است. بهترین راهکار، برخورداری از یک وبسایت اختصاصی است. این امر می تواند کمک شایانی به بازیابی بهینه مجله در اینترنت بنماید. چنانچه صفحات وب مجله بر وبسایت سازمان مادر قرار دارد، باید پیوندی مستقیم و نمایان در صفحه خانگی به صفحات مجله برقرار شود. حتی الامکان بهتر است صفحات مجله در عمق وبسایت و در لایه های زیرین آن قرار داده نشود.

معیاری دیگر که بیش از این باید مورد توجه مجله ها قرار گیرد، ارائه محتوای مجله در اینترنت است. در حال حاضر، وضعیت آرمانی برای نمایانی مجله، ارائه متن کامل مقاله ها به طور آزاد و رایگان است. با آنکه شمار مجله های ایرانی که این الگو را پذیرفته اند رو به فزونی دارد، اما این امر در مورد اکثر آنها صدق نمی کند. در مورد این گروه، دست کم ارائه چکیده می تواند تا حدودی اثربخش باشد. باید توجه داشت، در مورد هر دو گروه مجله ها، توجه به ارائه چکیده به زبانی غیر از متن اصلی مهم است. ارائه چکیده ای به زبان بومی برای مجله های غیر فارسی، نمایانی مجله را در داخل کشور افزایش می دهد و ارائه چکیده ای به زبان انگلیسی برای مجله هایی که به زبان فارسی یا به زبانهایی با مخاطبان محدودتر منتشر می شوند، بر نمایانی داخلی و بین المللی مجله ها تأثیری بسزا دارد.

در پایان، باید خاطرنشان کرد که این پژوهش تنها استانداردهای کیفیت در سطح مجله را بررسی نمود. ضروری است پژوهشهای دیگری در سطح مقاله‌ها انجام شود و میزان انطباق آنها با استانداردهای بین‌المللی مورد کندوکاو قرار گیرد. علاوه بر این، برخورداری از برخی از معیارها به خودی خود اثربخش نیست. به طور مثال، نوع و جزئیات اطلاعاتی که در مورد رویه داوری یا راهنمای نگارش ارائه می‌شود، تعیین‌کننده میزان اثربخشی این مقوله‌ها در نمایانی مجله است. با آنکه در این پژوهش محتوای این مقوله‌ها به طور اجمالی بررسی شد، اما مطالعه کامل این اطلاعات به تحلیل دقیق محتوا نیاز دارد و مستلزم پژوهشهای دیگری است.

جدول ۱. فراوانی مجله‌ها به لحاظ اعلام یا عدم اعلام معیارهای کیفیت در جایگاه وبی مربوط یا در مکتب ایران

مقوله	معیار	بلی		خیر		غیر قابل دسترسی
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
ارتباطات	۱. صندوق پستی	۶۵/۲۴	۸۱	۳۴/۷۶	-	-
	۲. نشانی الکترونیکی	۸۱/۱۲	۴۴	۱۸/۸۸	-	-
	۳. نشانی	۸۶/۷۰	۳۱	۱۳/۳۰	-	-
	۴. فاکس	۸۹/۲۷	۲۵	۱۰/۷۳	-	-
	۵. تلفن	۹۷/۸۵	۵	۲/۱۵	-	-
نویسندگان راهنمای	۶. رویه داوری	۴۷/۶۴	۱۰۲	۴۳/۷۸	۲۰	۸/۵۸
	۷. شیوه ارسال مقاله	۵۶/۶۵	۸۳	۳۵/۶۲	۱۸	۷/۷۳
	۸. راهنمای نگارش مقاله	۶۲/۲۳	۷۳	۳۱/۳۳	۱۵	۶/۴۴
دسترسی شیوه	۹. دسترسی اختصاصی	۶۱/۸۰	۸۹	۳۸/۲۰	-	-
	۱۰. سایت اختصاصی	۸۴/۵۵	۳۶	۱۴/۴۵	-	-
محتوای قابل دسترسی	۱۱. متن کامل	۴۵/۹۲	۸۹	۳۸/۲۰	۳۷	۱۵/۸۸
	۱۲. چکیده انگلیسی	۵۰/۶۴	۷۸	۳۳/۴۸	۳۷	۱۵/۸۸
	۱۳. چکیده فارسی	۷۲/۹۶	۲۶	۱۱/۱۶	۳۷	۱۵/۸۸
	۱۴. فهرست مندرجات	۹۳/۵۶	۱۵	۶/۴۴	-	-

مقوله	معیار	بلی		خیر		غیر قابل دسترسی	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
مشخصات نشر	۱۵. عنوان اختصاری مجله به انگلیسی	۳۱	۱۳/۳۰	۲۰۱	۸۶/۲۷	۱	۰/۴۳
	۱۶. عنوان مجله به زبانی دیگر	۱۰۹	۴۶/۷۸	۱۲۴	۵۳/۲۲	-	-
	۱۷. شماره استاندارد بین المللی	۱۵۱	۶۴/۸۱	۸۲	۳۵/۱۹	-	-
	۱۸. گستره توزیع	۱۵۴	۶۶/۰۹	۷۹	۳۳/۹۱	-	-
	۱۹. محل انتشار	۲۲۵	۹۶/۵۷	۸	۳/۴۳	-	-
	۲۰. مشخصات شماره جاری	۲۲۶	۹۷/۰۰	۷	۳/۰۰	-	-
	۲۱. بسامد انتشار	۲۳۳	۱۰۰/۰۰	۰	۰	-	-
مسئولین	سردبیر	۲۲. نام	۲۱۵	۹۲/۲۷	۱۸	۷/۷۳	-
		۲۳. وابستگی سازمانی	۴۵	۱۹/۳۱	۱۸۸	۸۰/۶۹	-
	هیئت تحریریه	۲۴. نام	۱۲۴	۵۳/۲۲	۱۰۵	۴۵/۰۶	۴
		۲۵. وابستگی سازمانی	۱۰۱	۴۳/۳۵	۱۲۸	۵۴/۹۴	۴
	مدیر مسئول	۲۶. نام	۲۳۰	۹۸/۷۱	۳	۱/۲۹	-
		۲۷. وابستگی سازمانی	۳۱	۱۳/۳۰	۲۰۲	۸۶/۷۰	-

جدول ۲. توزیع فراوانی معیارها بر اساس فراوانی مجله‌ها

مجله‌ها			معیارها	
درصد تجمعی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۱/۲۹	۱/۲۹	۳	۱۰۰	۲۷
۱/۷۲	۰/۴۳	۱	۹۶/۳۰	۲۶
۴/۷۲	۳/۰۰	۷	۹۲/۵۹	۲۵
۹/۴۴	۴/۷۲	۱۱	۸۸/۸۹	۲۴
۱۵/۴۵	۶/۰۱	۱۴	۸۵/۱۹	۲۳
۲۱/۴۶	۶/۰۱	۱۴	۸۱/۴۸	۲۲
۳۰/۴۷	۹/۰۱	۲۱	۷۷/۷۸	۲۱
۳۷/۳۴	۶/۸۷	۱۶	۷۴/۰۷	۲۰
۵۱/۵۰	۱۴/۱۶	۳۳	۷۰/۳۷	۱۹

مجله‌ها		معیارها		
درصد تجمعی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۵۹/۲۳	۷/۷۳	۱۸	۶۶/۶۷	۱۸
۶۶/۰۹	۶/۸۷	۱۶	۶۲/۹۶	۱۷
۷۲/۹۶	۶/۸۷	۱۶	۵۹/۲۶	۱۶
۷۹/۸۳	۶/۸۷	۱۶	۵۵/۵۶	۱۵
۹۰/۵۶	۱۰/۷۳	۲۵	۵۱/۸۵	۱۴
۹۲/۷۰	۲/۱۵	۵	۴۸/۱۵	۱۳
۹۵/۲۸	۲/۵۸	۶	۴۴/۴۴	۱۲
۹۶/۱۴	۰/۸۶	۲	۴۰/۷۴	۱۱
۹۸/۲۸	۲/۱۵	۵	۳۷/۰۴	۱۰
۹۹/۵۷	۱/۲۹	۳	۲۵/۹۳	۷
۱۰۰/۰۰	۰/۴۳	۱	۲۲/۲۲	۶
	۱۰۰/۰۰	۲۳۳	-	جمع

پیوست

برخی معیارهای کیفیت مجله‌های علمی

نظم و فاصله انتشار	هزینه و شیوه ارسال مقاله‌ها	ترجمه کلیدواژه‌ها
اندازه، رنگ، صفحه آرایه چاپی	انواع رسانه‌های مورد قبول (چاپی یا بر دیسکت)	فهرست مندرجات مقاله
صفحه بندی و شماره گذاری پیوسته	راهنمای نویسندگان	شماره گذاری بخشها و بخشهای فرعی
طرح بندی و صفحه آرایه	سبک استناد	دامنه موضوعی
وجود جلد برای هر دوره	ساختار علمی	هدف مجله
عنوان مجله	ساختار ظاهری	عمر مجله
محل انتشار	تصویرها و جدولها	نشانی دفترهای سردبیری، اداری و توزیع
نام و نشانی ناشر	نمونه خوانی و تصحیح	معرفی سردبیر و کادر سردبیری

شماره استاندارد بین‌المللی نشریه (شابن)	سرعنوان برای هر بخش	وابستگی سازمانی سردبیر و کادر سردبیر
عطف (محتوا و طرح بندی)	نوع رده بندی و منبع آن	معرفی هیئت تحریریه، و وابستگی سازمانی هر یک
فهرست مندرجات و ترجمه آن	نوع توصیفگرها و منبع آن	معرفی کمیته مشورتی، و وابستگی سازمانی هر یک
عنوان اختصاری مجله	وابستگی سازمانی نویسندگان و محل کار آنها	اطلاعات مربوط به اشتراک
شماره، دوره و سال	عنوان و عنوان فرعی به زبان اصلی	بهای هر شماره
دوره زمانی تحت پوشش هر دوره	زبان مقاله	اطلاعات مربوط به تحویل پستی
صفحه‌شمار هر دوره	مآخذ کتابشناختی	شماره‌های موجود برای مبادله
زبان اصلی	چکیده مقاله	اعلان موارد رد مسئولیت
نخستین و آخرین صفحه	کلیدواژه‌ها (یا توصیفگرها)	مجوز باز تولید
ذکر وجود نمایه	عنوان کامل یا اختصاری مقاله	ترکیب مجله و تعداد شماره‌ها در هر سال
تغییر نام مجله	عنوان گویای محتوا برای مقاله‌ها	ترکیب مجله به لحاظ نوع مواد
اعلان پایان هر دوره	ترجمه عنوان مقاله به انگلیسی و به زبان چکیده	رویه‌های داوری
اعلان خلاصه هر دوره	نام کامل نویسندگان، تخصص، و نشانی آنها	شمارگان مجله
ضریب تأثیر مجله	ترجمه چکیده	پوشش مجله در نمایه نامه‌ها و چکیده‌نامه‌ها

منابع

- گیلوری، عباس (۱۳۸۵). طرح تدوین استاندارد نشر مجلات الکترونیکی فارسی.

پایان نامه دکتری، دانشگاه شیراز.

- نوروزی، علیرضا (۱۳۸۶). بررسی دلایل عدم نمایه سازی مجله های ایرانی توسط پایگاه‌های اطلاعاتی خارجی. اولین همایش سراسری علم سنجی در علوم پزشکی ۱۵-۱۶ اسفند، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان.

- Ali, S. N. Young, H. C. & Ali, N. M. (1996), Determining the Quality of Publications and Research for Tenure or Promotion Decisions: A Preliminary Checklist to Assist. *Library Review*, 45 (1): 39 - 53.

- Braga, G. M. et al. (1982). Diretrizes para a avaliação de periódicos científicos e técnicos brasileiros. *Revista Latinoamericana de Documentation*, 1982, vol. 2, nº 1, p.27-31. In Souza M.F.S.E, Foresti M.C.P.P. and Vidotti, S.A.B.G. (2003) Criteria for Analysis of the Structure of Electronic Scientific Journals, ELPUB 2003. From information to knowledge: Proceedings of the 7th ICC/IFIP International Conference on Electronic Publishing held at the Universidade do Minho, Portugal 25-28 June 2003. Universidade do Minho, 2003. Retrieved April 28, 2008 from <http://elpub.scix.net/cgi-bin/works/Show?0326>

- Day, A., & Peter, J. (1994), Quality Indicators in Academic Publishing. *Library Review* 43 (7): 4 – 72

- Delgado López-Cózar, Emilio (1999) ISO Standards for the presentation of scientific periodicals : little known and little used by the Spanish Biomedical journals. *Journal of Documentation*, 55 (3): 288-309

- Crawford, W. (2002), Free electronic refereed journals: getting past the arc of enthusiasm *Learned Publishing* 15, 117-123.

- French, E. J. (1981). Standardisation as a factor in information transfer. *Journal of Information Science*, 3(2): 91-100.

- Garfield, E. (1990). How ISI selects journals for coverage: quantitative and qualitative considerations. *Essays of an Information*

Scientist, 1990, vol. 13, n° 22, p.185-193. Retrieved April 28, 2008 from <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v13p185y1990.pdf>

- Harnad, S., Carr, L., Brody, T. & Oppenheim, C. (2003) Mandated Online RAE CVs Linked to University Eprint Archives. *Ariadne* (35). Retrieved May 4, 2005 from <http://www.ariadne.ac.uk/issue35/harnad/>.

- Iranian Directory of Open Access Journals (2007). Available at: <http://nouruzi.googlepages.com/IDOAJ.doc>

- Journal Selection for Index Medicus /MEDLINE (Last Updated in 2008). Retrieved April 28, 2008 from <http://www.nlm.nih.gov/pubs/factsheets/factsheets.html>.

- Krzyzanowski, R. F. et al. (1991). Programa de apoio às revistas científicas para a FAPESP. *Ciência da Informação*, 1991, vol. 20, n° 2, p.137-150. Souza M.F.S.E, Foresti M.C.P.P. and Vidotti, S.A.B.G. (2003) Criteria for Analysis of the Structure of Electronic Scientific Journals, ELPUB 2003. From information to knowledge: Proceedings of the 7th ICC/IFIP International Conference on Electronic Publishing held at the Universidade do Minho, Portugal 25-28 June 2003. Universidade do Minho, 2003. Retrieved April 28, 2008 from <http://elpub.scix.net/cgi-bin/works/Show?0326>

- Krzyzanowski, R. F. et al. (1988). Avaliação de periódicos científicos e técnicos brasileiros. *Ciência da Informação*, 1988, vol. 27, n° 2, p.165-175. . In Souza M.F.S.E, Foresti M.C.P.P. and Vidotti, S.A.B.G. (2003). Criteria for Analysis of the Structure of Electronic Scientific Journals, ELPUB 2003. From information to knowledge: Proceedings of the 7th ICC/IFIP International Conference on Electronic Publishing held at the Universidade do Minho, Portugal 25-28 June 2003. Universidade do Minho, 2003. Retrieved April 28, 2008 from <http://elpub.scix.net/cgi-bin/works/Show?0326>

- Noruzi, A. (2007) Open Access Journals: A Pathway to Scientific Information in Iran. Proceedings ELPUB2007 Conference on Electronic Publishing – Vienna, Austria – June 2007

- Suber, P. (2005), Reflections on OA/TA coexistence. SPARC Open Access Newsletter (83). Retrieved May 4, 2005 <http://www.earlham.edu/~peters/fos/newsletter/03-02-05.htm>.

- Wood, J. L.(1982). Factors influencing the use of technical standards in a nation-wide library and information service network. *Library Trends*, 31(2): 343-358.

- Souza M.F.S.E, Foresti M.C.P.P. and Vidotti, S.A.B.G. (2003). Criteria For Analysis of the Structure of Electronic Scientific Journals, ELPUB2003. From information to knowledge: Proceedings of the 7th ICC/IFIP International Conference on Electronic Publishing held at the Universidade do Minho, Portugal 25-28 June 2003. Universidade do Minho, 2003. Retrieved April 28, 2008 from <http://elpub.scix.net/cgi-bin/works/Show?0326>